

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

ČAPS
Česká asociace
pečovatelské služby

Nejste na to sami – podpůrné skupiny pečujících osob jako součást pečovatelských služeb
Registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015275

Edukační modul pro neformální pečující:

Úprava bytu závislé osoby, lokomoce a kompenzační pomůcky

Marie Dolejší, DiS.

ČAPS 2020

www.caps-os.cz

caps@caps-os.cz

Edukační modul pro neformální pečující:

Úprava bytu závislé osoby, lokomoce a kompenzační pomůcky

Modul číslo 1

Pojem lokomoce, rozdělení imobilních klientů, úprava domácího prostředí

Lokomoce je schopnost a dovednost pohybu, pohyb v prostoru z jednoho místa na jiné místo pomocí osobní svalové činnosti (pohyb v rámci lůžka, sed, stoj, chůze a to jakýmkoliv způsobem)

Rozdělení klientů

Plně imobilní klienti

nejsou schopni dopomoci při přesunech v lůžku, při pasivním posazení nejsou schopni udržet trup v rovině, neudrží aktivní sed ani 30 sekund

Částečně imobilní klienti

zvládají aktivně sedět a udržet trup ve vzpřímené rovině alespoň 1 minutu

Plně imobilní klienti

- Osoby, které nejsou soběstačné ani samostatné v rámci lůžka
- Nejsou schopni samostatných přesunů v lůžku, do sedu, či na WC
- Plně odkázáni na celodenní pomoc rodiny a ošetřujícího personálu
- Veškerá asistence probíhá pouze v rámci lůžka a bezprostředního okolí
- Nutná polohovací postel, úprava prostředí

Úprava prostředí u plně imobilních klientů

- Lůžko přístupné alespoň ze dvou stran, nejlépe však ze tří stran, vyklizení pokoje
- Nutná polohovací postel, stolek k lůžku
- Antidekubitní matrace - u dlouhodobě ležících
- Polohovací prostředky do lůžka, polštáře, válce, klíny, antidekubitní kolečka pod paty....
- Pleny, lavory na mytí, popř. nafukovací vana
- U těžších a dlouhodobě ležících pacientů zvedáky, stropní zvedací systémy

Polohovací postel

Antidekubitní matrace

výhody / nevýhody

Antidekubitní matrace, posuvné podložky

Úprava domácího prostředí

- Umístění lůžka - ideálně přístupné ze tří stran
- Upravit výšku lůžka – dvě svázané matrace, postel podložíme: prkna, špalky, knihy, botky
- Vhodný volný prostor pro manipulaci s klientem (vyklizení části pokoje)
- Vyklizení koberečků, protiskluzová podlaha, podložka
- Vhodné kompenzační pomůcky dle stavu klienta (stolek k lůžku, pomůcky na lokomoci, klozetové křeslo, aj.)

Zvedáky, stopní závěsný systém

Kompenzační pomůcky k lůžku

Částečně mobilní klienti

- Osoby, které jsou soběstačné a samostatné v rámci lůžka a mohou dopomoc při přesunech, či jsou schopni přesunů samostatně
- Různé stupně postižení a s tím souvisejících schopností
- Asistence v rámci celého bytu a venkovním prostředí
- Nutná úprava domácího prostředí
- Vhodný výběr kompenzačních pomůcek

Modul číslo 2

Polohování, posazování, stoj a lokomoce po bytě, mimo byt

Lokomoce, mobilita

- Polohování v lůžku, otáčení klienta na bok s dopomocí
- Nácvik posazování přes bok s dopomocí a bez dopomoci
- Nácvik stabilního sedu
- Nácvik vstávání z lůžku s dopomocí, bez dopomoci
- Nácvik stabilního stoje (podmínka pro chůzi)
- Chůze s kompenzačními pomůckami
- Chůze po rovině, po schodech s dopomocí a bez dopomoci
- Pád na schodech

Polohování

- Polohování ošetrovatelské, polohování fyzioterapeutem
- Polohování - uložení nemocného na lůžku tak, aby poloha odpovídala pohodlí nemocného, vylučovala možnost komplikací, plnila účel preventivní i léčebný, zabránila vzniku deformit, kontraktur, omezení pohybu v kloubech, dekubitů
- Polohování v leže na zádech
- Polohování v leže na boku zdravém i postiženém
- Polohování na břiše

Přetáčení na bok

- Koleno ochrnuté končetiny je pokrčeno
- Pacientovy dlaně jsou spojeny
- Při převracení pomáháme současně za rameno a bok
- Potom je třeba pacienta opět správně uložit

Polohování

POLOHA NA BOKU OCHRNUTÉ STRANY (obr. 2)

Postel: ● Úplně rovná
Hlava: ● Pohodlně stabilizovaná
Trup: ● Mírně zakloněn a stabilizován podloženým polštářem v hrudní a bederní oblasti

Rameno ochrnuté strany:
● Směřováno dopředu a vytaženo zevně

Ochrnutá horní končetina:
● Ohnuta do 90° v ramenním kloubu
● Zcela podložena na stolek přistaveném k lůžku
● V lokti natažena a dlaně obrácena směrem vzhůru

Ochrnutá dolní končetina:
● V kyčelním kloubu natažena
● V koleni mírně pokrčena

Nepostižená horní končetina:
● Leží na těle nebo je podepřena polštářem

Nepostižená dolní končetina:
● Mírně ohnuta v kyčelním a kolenním kloubu

Chůze

- Pevná obuv pro klienta i fyzioterapeuta
- Vhodné kompenzační pomůcky:
  - vycházková hůl – odlehčí protilehlou končetinu o 15%, dvě hole o 30%
  - francouzské hole – používají se vždy dvě, odlehčí nemocnou dolní končetinu částečně i plně
  - podpažní berle – použití jako u francouzských holí
- U starších klientů s poruchou stability používáme k odlehčení nemocné DK chodítka

Chůze

Modul číslo 3

Kompenzační pomůcky, orientace v katalogích, pořízení pomůcky, poukazy, nastavení pomůcek

Typy chůzí

- Dvoudobá
- Třídobá
- Čtyřdobá
- Střídavá

Chůze třídobá

- **Chůze po rovině:**
berle - nemocná noha - zdravá noha
- **Chůze do schodů:**
zdravá noha – berle - nemocná noha
- **Chůze ze schodů:**
berle - nemocná noha - zdravá noha

Informace a kontakty

- Pomůcky na předpis – ošetřující lékař, lékař specialista, někdy nutné schválení revizním lékařem
- Předpis pro rehabilitaci a ergoterapii v domácnosti – praktický lékař, případně rehabilitační lékař, neurolog, ortoped
- Správné a kvalitní informace pro klienty a jejich rodiny

Poukaz na léčebnou a ortopedickou pomůcku

Kód pojistovny		POUKAZ NA LÉČEBNOU A ORTOPEDECKOU POMŮCKU		Ev.č.	
000					
Příjmení a jméno		Jméno Příjmení		DRUH A OZNAČENÍ POMŮCKY	
Číslo pojistěnce		555555005 t.		speciální - úprava pomůcky	
Bydliště (adresa)		Pražská 1, 11000 Praha		Pomůcka nová / reparaovaná * neprospěje se úpravou!	
I	tradiční pojistitel	Di	00000	Sk	Kód
C	speciální pojištění	Pomůčka trvalá / dočasné		101010101	Počet
D	tradiční pojištění	* pomůcka se škrábátem			Cena
Dne: 01.01.2013		Pomůčka účinná do počtu měsíců		100	
				123400	
				Druh a označení pomůcky	
				Cena pomůcky	
				000	
				Místní pro zdravotní zdravotní pojistovny	
				Datum:	
				RAZÍTKO	
				MUDr. předepisující	
				MUDr. revizní	
				razitko zdravotní	

Poukaz

- Předepisuje obvodní lékař či specialista na podkladě zdravotního stavu klienta, vhodné žádat okamžitě po změně zdravotního stavu s příloženou překladovou zprávou z nemocničního zařízení, či zprávou od specialisty
- Některé specifické pomůcky musí předepsat pouze specialista
- Některé pomůcky musí schválit revizní lékař

Pomůcky polohovací

- Antidekubitní matrace
- Antidekubitní podložky
- Posuvné podložky
- Opěradlo pod záda do lůžka
- Polohovací polštáře
- Polohovací válce
- Klíny, hranoly, sedačky

Pomůcky k lůžku

- Klozetové křeslo
- Hrazda k lůžku
- Stolek k lůžku

Pomůcky pro mobilitu klienta

Kompenzační pomůcky:

- vycházková hůl
- francouzské hole
- podpažní berle

- chodítka čtyřkolové, dvoukolové, tříkolka
- zvedací, krokovací kozička
- invalidní vozík mechanický, elektrický

Nastavení holí a chodítka

Nastavení výšky kompenzačních pomůcek u obutého klienta

výška hole – po zápěstí natažené horní končetiny

berle – výška ruční opěrky po zápěstí, podpažní opěrky 5 cm pod podpažní jamkou

chodítka - opěrka po zápěstí natažené HK

Pomůcky do koupelny, na WC

- **Nástavec na WC**
- **Protiskluzová podložka**
- **Madlo**
- Sedačka na vanu
- Sedačka do vany
- Sedačka do sprchy
- Toaletní křeslo

Pomůcky k oblékání

- Zpomůcka na zapínání knoflíků
- Navlékač ponožek
- Lžíce k obouvání

Pomůcky do kuchyně

- Picí lahvičky
- Kráječ chleba
- Prkénko na přidržení potravin
- Držáky
- Škrabky na ovoce a zeleninu
- Otvírač láhví
- Různé typy pohárků a příborů a talířů
- Misky

Modul číslo 4

Komunikace se seniorem, rodinou, neformálním pečujícím, zapojení rodiny, modelové situace

Pomoc u lůžka

- Malý program sebeobsluhy na lůžku – navázání kontaktu s klientem, pozdravit a představit se
- Zapojení samotného klienta – vysvětlení nutnosti spolupráce a aktivního přístupu
- Zapojení rodiny – aktivní přístup, pomoc s úpravami bytu, zařízení kompenzačních pomůcek aj.

Komunikace s klientem

- Navázání kontaktu, vždy přizpůsobit řeč možnostem a povaze klienta
- Vhodná úprava našeho zevnějšku
- Pokaždé se klientovi představit
- Probrat společný program
- Vysvětlit nutnost aktivního zapojení samotného klienta

Komunikace při úpravě bytu

- Vysvětlení zdravotního a pohybového omezení
- Nutnosti částečného přizpůsobení prostředí

- Nechat klienta pomoc s výběrem kompenzačních pomůcek
- Přizpůsobit výběr finančním možnostem klienta
- Umět prezentovat svůj názor

Profesionální vztah k práci

ANO

- citlivý a profesionální přístup
- pomoc v rámci nastavených služeb organizace

NE

- citové vydírání od klienta
- zneužívání služeb pečovatele
- sexuální obtěžování

Prevence poranění u pečovatelů

- Udržovat vlastní tělesnou kondici – pravidelné cvičení, sport, turistika
- Nepřecházet, ale vyležet virózy a jiné nemoci
- Při manipulaci s klientem používat bezpečné úchopy
- Při asistenci u těžkého klienta pracovat ve dvojici
- Při pádu klienta zavolat pomoc
- Při zvedání těžkých předmětů jít do kolen, podsadit pánev, vtáhnout břicho, zpevnit svalstvo, co nejmenší předklon. Platí i pro přesuny nábytku
- Při utírání prachu ve výškách (regály, obrazy), šroubování žárovek, atd. použijeme schůdky nebo ustoupíme krok v zad
- Sed – zvolíme správnou výšku židle, případně použijeme vhodnou podložku, složenou deku, polštář a opěrku pro bederní část zad. DK od sebe, plošky na zemi celou plochou, uhel mezi bérce a stehnem je větší než 90 stupňů

	<p>Břišní pás</p> <p>pro ženu objem 1 ..... cm pro muže objem 2 ..... cm pro dítě objem 3 ..... cm výška vpředu 4 ..... cm výška vzadu 5 ..... cm</p> <p>Míry se měří na nahém těle vstoje!</p>
	<p>Kýlní pás</p> <p>pravostranný — levostranný oboustranný — pro kýly:</p> <p>1. tříselní 2. šourkovou 3. stehenní 4. pupeční</p> <p>Objemy: Velikost kýly:</p> <p>a) .....cm b) .....cm</p>
	<p>Gumové punčochy (kusů .....)</p> <p>Délky punčoch:</p> <p>od A do G cm ..... od ..... do ..... cm ..... od ..... do ..... cm ..... od ..... do ..... cm .....</p> <p>Míry měřte vždy ráno před otokem nohy!</p>
	<p>Pažní návlek</p> <p>palec ..... rukavice a ..... a-b ..... návlek b ..... a-c ..... c ..... a-c1 ..... c1 ..... a-d ..... d ..... a-e ..... e ..... e-f ..... f ..... e-g ..... g ..... e-g ..... h ..... (měřeno přes rameno) h ..... Obvod z ramene přes axilu zpět k rameni h-k-h .....</p>
<p>Prohlašuji, že (nehodící se škrtněte!)</p> <p>a) pomůcku dostávám poprvé b) naposledy jsem dostal pomůcku stejného typu v roce ..... c) naposledy jsem dostal pomůcku typu ..... v roce .....</p> <p>Pomůcku převzal dne: _____ podpis _____</p> <p>VZP-13/2013 _____ podpis _____</p>	

Jednoduché orientační schéma pro výběr pomůcky k lokomoci

Po operačních stavech určuje lokomoční pomůcku vždy operátor s fyzioterapeutem, také určuje stupeň zatížení operované dolní končetiny

Lehké postižení

- nestabilita, nejistota = vycházková hůl, 1 francouzská hůl (není vhodná u bolavých zad, neodlehčí dolní končetinu), trekkingové hole (neodlehčí dolní končetinu)

Střední postižení

- 1 dolní končetina, stabilní = francouzské hole, podpažní hole – kyčelní kloub, úrazy v oblasti pánve
- 1 dolní končetina, nestabilní = chodítka trojkolová, čtyřkolová, nejlépe se sedákem
- vysoká chodítka – kyčelní kloub. úrazy v oblasti pánve
- u vysoké nestability nutná stabilní chodítka bez koleček

Těžké postižení

- Mechanický vozík, elektrický vozík, tříkolky aj... (vždy schvaluje revizní lékař)

Nastavení výšky kompenzačních pomůcek

- výška hole – po zápěstí natažené horní končetiny
- berle – výška ruční opěrky po zápěstí, podpažní opěrky 5 cm pod podpažní jamkou
- chodítka, opěrka po zápěstí natažené horní končetiny

Chůze o berlích

- Chůze po rovině: berle - nemocná noha - zdravá noha
- Chůze do schodů: zdravá noha - berle - nemocná noha
- Chůze ze schodů: berle - nemocná noha - zdravá noha

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

ČAPS
Česká asociace
pečovatelské služby

Nejste na to sami – podpůrné skupiny pečujících osob jako součást pečovatelských služeb
Registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015275

Marie Dolejší, DiS.

ČAPS 2020

www.caps-os.cz

caps@caps-os.cz